

Plasterk moet lokale rekenkamer versterken

Etienne Lemmens is voorzitter van de rekenkamercommissies Brunssum en Landgraaf.

Decentralisatie

De rijksoverheid decentraliseert zonder het toezicht op lokaal niveau adequaat te organiseren.

Menno Hurenkamp raakt in O&D van 1 november aan een wezenlijk probleem, namelijk het toezicht na de decentralisaties. Met de decentralisaties komen vanaf 1 januari 2015 veel taken in het sociale domein op gemeenten af. Dat is een ingewikkeld en dynamisch proces, onder andere vanwege de onduidelijkheid over financiële consequenties en taken. Wat wel duidelijk is, is dat gemeenten zo ongeveer de helft van het budget aan deze taken zullen besteden. Dan gaat het over vele miljarden, en wie houdt daar toezicht op?

De gedachte achter de decentralisaties is lokaal maatwerk, waardoor effectiever en efficiënter zorg en ondersteuning voor kwetsbare groepen te organiseren is. Gemeenten staan dicht bij de burger. Zij zijn in staat te beoordelen wat echt nodig is, en kunnen passend aanbod organiseren of inkopen. Gemeenteraden stellen daarvoor de kaders vast, de toegang tot de voorzieningen wordt dus lokaal democratisch gelegitimeerd.

Hier speelt een decentralisatieparadox. Kleine gemeenten hebben niet de kracht om dat goed te organiseren en hebben onvoldoende marktmacht om goed en goedkoop in te kopen. Zij moeten noodgedwongen organisaties en inkoop van voorzieningen bundelen, in samenwerkingsverbanden zo-

als de gemeenschappelijke regelingen. Daardoor wordt de toegang tot en de aard van de voorzieningen weer op een hoger, centraler niveau geregeld.

De rijksoverheid heeft het laatste decennium meer taken gedecentraliseerd, zoals de Wet werk en bijstand (Wwb) en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), maar regelt daarbij niet of nauwelijks het toezicht. Je ziet dan ook een worsteling van de centrale toezichthouders, zoals de Algemene Rekenkamer en de Inspectie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Zij kunnen niet centraal de uitvoering van 400 verschillende gemeentelijke beleidskaders in even zovele lokale contexten controleren. Zij beperken zich dan meestal tot systeemtoezicht.

Dit gat in het toezicht zouden de lokale rekenkamers kunnen opvullen, die gemeenten sinds 2006 verplicht zijn te hebben. Deze ondersteunen de

Algemene Rekenkamer en Inspectie beperken zich meestal tot systeemtoezicht

Soms zetten gemeenten hun lokale rekenkamer buitenspel

gemeenteraad bij de kaderstellende en controlerende rol, en zijn geëquipeerd om toezicht te houden op de lokale beleidsuitvoering. Maar zij zijn afhankelijk van lokale omstandigheden.

Er is grote variatie in aard en professionaliteit van de rekenkamercommissies. Van de rekenkamers in de grote steden, met een groot onderzoekapparaat, tot rekenkamercommissies met vrijwilligers in kleinere gemeenten. Daarnaast is een aantal rekenkamercommissies financieel gekortwiek of inactief gemaakt, vanwege de bezuinigingen of vanwege bij de raad en/of het college niet goed vallende rapporten.

Minister Plasterk heeft meermaals aangegeven dat dat ontoelaatbaar is, omdat daarmee een belangrijke bouwsteen in de lokale democratie ontbreekt. Maar hij heeft nog geen concrete maatregel genomen om dat tegen te gaan.

Wel heeft minister Plasterk vorige week aangekondigd dat rekenkamercommissies meer bevoegdheden krijgen om gemeenschappelijke regelingen te onderzoeken. Daarmee repareert hij een beetje de controlelacune in de gemeentelijke samenwerkingsverbanden, maar de burger heeft daar weinig aan als de rekenkamercommissie inactief is.

Er zijn dus wel degelijk instanties die toezicht kunnen houden op de besteding van de te decentraliseren miljarden. Je ziet bijvoorbeeld interessante verbanden ontstaan tussen lokale rekenkamercommissies en de Algemene Rekenkamer. De Algemene Rekenkamer ondersteunt de gemeentelijke rekenkamercommissies bij onderzoek en krijgt in ruil daarvoor informatie die het landelijk beeld met lokale voorbeelden verdiept.

Daarnaast is het aan de lokale rekenkamercommissies om te laten zien welke meerwaarde zij hebben. Zij kunnen maatwerk bieden en, samen met de uitvoerders en de burger, innovatieve methoden van toezicht ontwikkelen.